

ลายไทยในจิตรกรรมร่วมสมัย

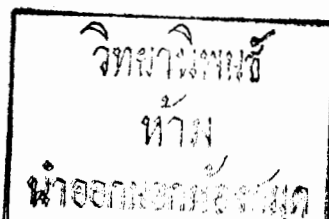
โดย

นายคมกริช สวัสดิ์รัมย์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปไทย
ภาควิชาศิลปไทย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ.2539
(วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย)

THAI ORNAMENT IN CONTEMPORARY PAINTING

BY

KOMKRIT SAWATDIROM

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment

of the Requirements for the Degree

MASTER OF FINE ARTS

Department of Thai Art

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

1996

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ลายไทยในจิตรกรรมร่วมสมัย
ชื่อ	นาย คมกริช สวัสดิรัมย์
สาขาวิชา	ศิลปไทย
ภาควิชา	ศิลปไทย
ปีการศึกษา	2539

บทคัดย่อ

ข้าพเจ้าต้องการจะสร้างผลงานศิลปไทยร่วมสมัยที่เชื่อมโยงกันระหว่างธรรมชาติกับจิตรกรรมไทยโบราณ โดยการนำเสนอจิตรกรรมแนวไทยประเพณีในการแสดงออกส่วนตัว ผสมผสานกับลักษณะไทยในอดีต เพื่อแสดงบรรยากาศ ความรู้สึก ความสงบร่มรื่นของธรรมชาติ ในรูปแบบที่มีเค้าเดิมของจิตรกรรมไทยแบบประเพณีประเภทลวดลาย และจากการเล็งเห็นถึงความสำคัญของเอกลักษณ์ไทย ที่ควรจะปรากฏอยู่ในงานศิลปะปัจจุบัน จึงได้ศึกษาทั้งจากธรรมชาติและผลงานแบบประเพณีของศิลปไทย เพื่อสร้างงานจิตรกรรมที่มีลักษณะไทยในแนวทางของข้าพเจ้าเองขึ้น โดยใช้พืชพันธุ์ไม้เป็นสื่อนำเสนอ

Thesis Title	Thai Ornament in Contemporary Painting
Name	Komkrit Sawatdirom
Concentration	Thai Art
Department	Thai Art
Academic Year	1996

ABSTRACT

I envision a contemporary Thai art that applies traditional Thai painting, styles and designs to natural themes in the hope of glorifying Thai artistic traditions. More specifically my personal aim has been to reveal the atmospheres, feelings and tranquility of nature in traditional Thai ornamental style accented by my personal innovation to this style.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอโน้มรำลึกถึงพระคุณด้วยความเคารพ และกตัญญูต่อบิดามารดา ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด สถาบันการศึกษา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้สั่งสอน อบรมให้ความรู้เป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้ให้กำลังใจในการสร้างสรรค์งานวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ชุลุด นิ้มเสมอ และอาจารย์ปริญญา ดันตีสุข ผู้ควบคุมและแนะนำการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์

และขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน ซึ่งสามารถทำให้ข้าพเจ้าทำงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้สำเร็จด้วยดีทุกประการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ABSTRACT).....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๑
สารบัญ.....	๑
สารบัญภาพ.....	๗
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของเรื่องการศึกษา.....	3
จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
สมมุติฐานของการศึกษา.....	4
2 การค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์.....	5
ที่มาของแนวความคิดและความบันดาลใจ.....	5
การดำเนินงานในขั้นต้น.....	8
การศึกษาลักษณะโครงสร้างและรูปแบบ.....	8
3 การกำหนดรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์.....	9
วิธีการสร้างสรรค์.....	9
ทัศนธาตุที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	10
เทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	12
4 การดำเนินงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์.....	26
การดำเนินงานระยะแรก (ก่อนศิลปนิพนธ์).....	26
การดำเนินงานระยะที่สอง (ศิลปนิพนธ์ระยะแรก).....	34
การดำเนินงานระยะที่สาม (ศิลปนิพนธ์ระยะที่สอง).....	39

บทที่	หน้า
5 สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	53
ผลการสร้างสรรค์.....	53
ข้อเสนอแนะ.....	53
บรรณานุกรม.....	54
ประวัติการศึกษา.....	55

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภาพจิตรกรรมลายรดน้ำสมัยอยุธยาตอนปลาย.....	15
2	ภาพจิตรกรรมลายรดน้ำสมัยอยุธยาตอนปลาย.....	16
3	ภาพแสดงข้อมูลจากธรรมชาติ.....	18
4	ภาพแสดงข้อมูลจากธรรมชาติ.....	19
5	ภาพแสดงข้อมูลจากธรรมชาติ.....	20
6	ภาพแสดงข้อมูลจากธรรมชาติ.....	21
7	ภาพแสดงข้อมูลจากธรรมชาติ.....	22
8	ภาพแสดงข้อมูลจากธรรมชาติ.....	23
9	ภาพแสดงข้อมูลจากธรรมชาติ.....	24
10	ภาพแสดงข้อมูลจากธรรมชาติ.....	25
11	แบบร่างผลงาน.....	28
12	แบบร่างผลงาน.....	29
13	แบบร่างผลงาน.....	30
14	ผลงานระยะแรกชิ้นที่ 1 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 1”.....	32
15	ผลงานระยะแรกชิ้นที่ 2 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 2”.....	33
16	ผลงานวิทยานิพนธ์ระยะแรกชิ้นที่ 1 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 5”....	36
17	ผลงานวิทยานิพนธ์ระยะแรกชิ้นที่ 2 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 6”....	37
18	ผลงานวิทยานิพนธ์ระยะแรกชิ้นที่ 3 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 7”....	38
19	ผลงานวิทยานิพนธ์ระยะที่สองชิ้นที่ 1 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 8” .	41
20	ผลงานวิทยานิพนธ์ระยะที่สองชิ้นที่ 2 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 9”..	42
21	รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์.....	43
22	รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์.....	44
23	รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์.....	45

ภาพที่	หน้า
24	รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์..... 46
25	รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์..... 47
26	รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์..... 48
27	รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์..... 49
28	รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์..... 50
29	รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์..... 51

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ธรรมชาติเป็นบ่อเกิดแห่งความบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะในทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม ประติมากรรม หรือศิลปะแขนงอื่น ๆ รูปแบบของธรรมชาติเหล่านั้นได้ถูกปรุงแต่งให้เข้ากับความรู้สึกของแต่ละบุคคลแต่ละยุคสมัย

ลายไทยเป็นศิลปะของไทยที่มีประวัติศาสตร์มานาน ยิ่งเวลาผ่านไปพัฒนาการของลายไทยได้เปลี่ยนแปลงให้มีลักษณะแตกต่างกันของแต่ละสกุลช่าง โดยแต่ละสกุลช่างอาจได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียหรือจีน ซึ่งการได้รับอิทธิพลเหล่านี้อาจมีมาพร้อมกับวัฒนธรรมอินเดีย ซึ่งบรรดากลุ่มประเทศในเอเชียอาคเนย์ เช่น พม่า ไทย เขมร จาม อินโดนีเซีย ธิเบต เนปาล ประเทศเหล่านี้ล้วนได้รับมรดกวัฒนธรรมจากอินเดียทั้งสิ้น

การกำเนิดของลายไทยเท่าที่ได้ค้นคว้า และถือว่ามีแบบแผนตายตัวเพราะลายไทยได้วิวัฒนาการมาตั้งแต่สุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ พัฒนาการของลายไทยจนสูงสุดสมบูรณ์และกลายเป็นเอกลักษณ์ของไทย มีชื่อลาย มีกฎเกณฑ์ เช่น กนก 3 ตัว ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายกนกหา ลายขอสร้อย ลายประจำยาม กระจังปฏิญาณ ลายช่อหางโต ฯลฯ ซึ่งจิตรกรรมสมัยก่อนรัตนโกสินทร์จะต้องจำกันอย่างขึ้นใจ เพราะว่าลายไทยในยุคหลังนี้กลายเป็นศาสตร์ที่มีแบบแผนมีข้อบังคับมาก

ที่จริงในสมัยก่อนกรุงศรีอยุธยา ลายไทยมิได้มีหน้าตาอย่างที่เรเห็นอยู่ นี้จากการค้นคว้าลายหุ่นบนลายปูนปั้นและลายจำหลักศิลาบนใบเสมาฐานอุโมงค์ทองและสุโขทัย ซึ่งพบทั่วไปในดินแดนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในท้องที่ของนครเก่าตั้งแต่สุโขทัยเรื่อยลงมาไปสุดได้ที่นคร-ศรีธรรมราช ลายอันปรากฏนั้นมิได้เป็นที่สืบมาจากขอม หรือทวารวดี หากแต่เป็นลายที่เกิดขึ้นจากการสละดออิทธิพลอินเดีย เข้าสู่ความเป็นตนเอง มีลักษณะเหมือนธรรมชาติคือเป็นลายเครือเถาข่ายก้านขด ประกอบด้วยรูปดอกไม้ ลาย

กำหนด ประกอบด้วยรูปดอกไม้ ใบไม้ รูปนก สัตว์จตุบาท ทิวภาพต่าง ๆ ซึ่งลักษณะของลายแบบนี้เป็นลายคนละตระกูลกับลายอันมีอิทธิพลจากอินเดีย¹

ศิลปะสมัยก่อนอยุธยา นับตั้งแต่อุททอง ลพบุรี จนถึงอโยธยา ถือว่าเป็นสมัยของศิลปะที่สูงแต่ยังไม่สุดยอดทีเดียว ที่บรรลุถึงจุดสุดยอดคือ ศิลปะสุโขทัยกับอโยธยา ตอนปลาย อันได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปคลาสสิกของไทย

ศิลปวดลายของอยุธยาก็เช่นกัน ลายตู้พระธรรมวัดเชิงหวายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ซึ่งถือว่าเป็นศิลปอันงามยอดเยี่ยมในสมัยอยุธยา ตัวลายละเอียด ยุบยับฟูฟ่าเต็มทีบ่งถึงความอลังการของศิลปะอย่างสุดขีด ซึ่งถ้าพิจารณาในแง่สุนทรีย์ะก็ต้องจัดว่าเป็นงานวิจิตรพิสดารเกินจุดงามพอดีออกไปกล่าวคือองค์ประกอบของภาพขาดส่วนประธานกับส่วนสัมพันธ์และจังหวะช่องไฟอันประทับใจ แต่ถ้าพิจารณาในแง่ฝีมือแล้ว ลายวัดเชิงหวายก็เป็นเยี่ยมไม่มีแห่งใดเทียบได้ จังหวะของเส้นและฝีมืออันอ่อนพริ้วนั้นจับใจยิ่งนัก อย่างไรก็ตามรูปแบบของศิลปะอยุธยาตอนปลายนี้เป็นรูปแบบของศิลปอันเลยจุดสุดยอดของคลาสสิกของสุโขทัย และอโยธยาตอนปลายถือว่าเป็นวิวัฒนาการขั้นสุดท้ายของศิลปะไทยที่จะส่งแบบแผนให้แก่ศิลปรัตนโกสินทร์อีกต่อหนึ่ง

สำหรับช่างหรือศิลปินปัจจุบัน โดยเฉพาะตัวข้าพเจ้าได้เล็งเห็นถึงความสำคัญวิวัฒนาการของลายไทย โดยได้ศึกษาลายไทยจากอดีต การเรียนรู้ศึกษาลวดลายเหล่านี้สามารถนำมาพัฒนาการโดยใช้เหตุผล และเล็งเห็นความสำคัญของตัวเอง ลักษณะไทยที่ควรจะปรากฏอยู่ในงานศิลปะปัจจุบัน จึงได้ศึกษาทั้งจากธรรมชาติและจากผลงานแบบประเพณีของศิลปะไทย เพื่อสร้างงานจิตรกรรมที่มีลักษณะไทยในแนวทางของข้าพเจ้าเองขึ้น โดยใช้พืชพันธุ์ไม้เป็นสื่อนำเสนอผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี

¹ น. ณ ปากน้ำ, วิวัฒนาการลายไทย (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, 2534), หน้า 1.

ความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

ลายไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย ออยุธยา จนถึงรัตนโกสินทร์ มีวิวัฒนาการได้ เพราะได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียตั้งแต่ที่กล่าวมาเบื้องต้นส่วนที่จะกล่าวถึงจะกล่าว เฉพาะเรื่องที่น่าเสนอโดยเห็นว่าจิตรกรรมไทยโบราณใช้ธรรมชาติเป็นบ่อเกิดแห่งความ บันดาลใจในการสร้างสรรค์งานเช่นเดียวกับทุกยุคที่ผ่านมาแต่รูปแบบของธรรมชาติ เหล่านั้นได้ถูกปรุงแต่งให้เข้ากับความรู้สึกของจิตรกรและประเพณีของไทยในยุคนั้น ให้ เข้ากับความรู้สึกของจิตรกรและสิ่งแวดล้อมเช่นนั้น

ปัจจุบันจิตรกรไทยยังคงใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในการนำเสนอผลงานอยู่ แต่ ในสิ่งแวดล้อมและในความคิดที่ต่างกัน รวมไปถึงอิทธิพลต่าง ๆ ที่ได้รับทั้งจากภายนอก ทั้งด้านวัตถุและวัฒนธรรม ผลงานจึงแตกต่างจากของช่างไทยในอดีตหลายแบบ หลายสไตล์

ข้าพเจ้าเห็นความสำคัญของเอกลักษณ์ไทยจึงได้ศึกษาลายไทยนำมา พัฒนาสร้างงานจิตรกรรมที่มีลักษณะไทยในแนวทางของข้าพเจ้าเองขึ้นโดยมีพื้นฐาน มาจากจิตรกรรมไทยในอดีต

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

ต้องการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแนวไทยประเพณีในแนวทางส่วนตัว ผสมผสานกับลักษณะไทยในอดีตเพื่อแสดงบรรยากาศ ความรู้สึก อันสงบর্মรื่นของ ธรรมชาติในรูปแบบที่มีเค้าเดิมของจิตรกรรมไทยแบบประเพณีประเภทลวดลาย

ขอบเขตของการศึกษา

- เนื้อหาสาระเป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ ความร่มรื่น แสดงถึงความอุดม สมบูรณ์ของธรรมชาติ
- แสดงออกในลักษณะ 2 มิติและ 3 มิติซ้อนกันอยู่
- รูปแบบเฉพาะลักษณะภาพจิตรกรรมไทย (ตู้พระธรรมสมัยอยุธยาตอน ปลาย)

- ใช้จินตนาการส่วนตัวผสมผสาน เช่น การทำลายละเอียด และการวางโครงสร้างองค์ประกอบ

สมมุติฐานของการศึกษา

- รูปแบบของผลงานมีลักษณะผสมผสานระหว่างธรรมชาติซึ่งมีลักษณะเหมือนจริง (3 มิติ) และลักษณะแบบศิลปะไทย (2 มิติ)
- การใช้ลวดลายประกอบมีการใช้ลวดลายศิลปะไทย เช่น ลวดลายธรรมชาติของตู้พระไตรปิฎกในสมัยอยุธยาตอนปลาย ซึ่งมีลักษณะพิเศษและมีมือชั้นสูงโดดเด่นอ่อนช้อย เคลื่อนไหว และมีพลัง
- สร้างองค์ประกอบของภาพขึ้นมาใหม่ ให้ได้ตรงตามความต้องการส่วนตัว โดยเน้นลักษณะลวดลายและสีนำมาผสมผสานกันระหว่าง 2 มิติและ 3 มิติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

การค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

ที่มาของแนวความคิดและความบันดาลใจ

สมัยอยุธยาตอนปลายจัดวางเป็นยุคเฟื่องฟูของมัณฑนศิลป์ ซึ่งวางลายใบไม้ดอกไม้ประดับบนเพดานและกระบอก สังเกตว่าใบไม้กับดอกลอยออกจากกิ่งก้าน ซึ่งเน้นหนักไปในการตกแต่งมากกว่าจะเป็นใบโดยธรรมชาติเหมือนสมัยก่อนหน้า นี้ที่ได้รับการยกย่องอย่างสูงก็คือ ตู้พระไตรปิฎกฝีมือวัดเชิงหวายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อันแสดงถึงการผสมผสานกันระหว่างตัวลายกับต้นไม้ธรรมชาติอย่างสนิทแนบเนียน ตู้พระไตรปิฎกก็เช่นกันออกแบบและจัดภาพเหมือนกับวัดเชิงหวายทุกอย่าง เข้าใจว่าเป็นศิษย์ของวัดเชิงหวายฝีมือลายมือเกือบเท่ากับครู เพียงแต่ว่าตู้ใบนี้ฝีมือช่างรุ่นหลังกว่ากันโดยสังเกตุลายดอกไม้ ใบไม้ และนกกับกระบอก ลอยเล่นพ้นจากก้านของลาย เป็นแบบมัณฑนศิลป์ ผิดกับแบบวัดเชิงหวายซึ่งยังดูใกล้เคียงกับธรรมชาติมากกว่านี้²

ลายสมัยอยุธยาตอนปลายได้แสดงชั้นเชิงของการสอดใส่ภาพคน สัตว์ กับบ้านเรือนผสมผสานกันระหว่างลายเครือเถา รูปดอกไม้ กับนกดูงดงามยิ่งนักดังภาพตู้พระไตรปิฎก วัดศาลาปูนอยุธยา ฝีมือช่างสมัยพระนารายณ์ ด้านหนึ่งของตู้พระไตรปิฎกเขียนเป็นรูปบรรณศาลา แต่ก่อนเป็นตึก 8 เหลี่ยมแบบฝรั่งผสมจีนด้วยยอดรูปทรงน้ำเต้า ฤาษีกำลังหยอกล้อเล่นกับเสื่อ โคนและสิงห์อยู่หน้าบรรณศาลา อาจจะเป็น

---

² น. ณ ปากน้ำ, วิวัฒนาการลายไทย (กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, 2534), หน้า 29.

เรื่องควิลลิวซ์ก็ได้ ถัดมาเป็นโขลงช้างเบื้องหลังคือโขดเขาและถ้ำ ประกอบด้วยสัตว์
หิมพานต์คือ ราชสีห์ คชสีห์ และสิงห์โต แบบจีน กับต้นไม้ชอกนก ซึ่งลำต้นเหมือนต้น
ไผ่ มีกิ่งแยกออกจากกาบตัวเป็นลายชอกนกและดอกไม้หลากหลายพันธุ์ นกยูง
กระรอก กระแต กับนกกระเจิบ กระจายพากันเกาะไต่เดินตามกิ่งก้านสาขา ซึ่ง
ประดิษฐ์ เป็นช่องทางโต กนกหางไหล ลายใบเทศ นอกจากนั้นยังมีหงษ์เกาะสลัไปมา
และยังมีรูปนักสิทธิ์วิทยากรโอบอุ้มนางมัจฉลิลผลต่างก็ยื้อแย่งเหาะกันมาในอากาศ นับ
ว่าประดิษฐ์ตกแต่งกันอย่างงามเลิศเป็นศิลปะชิ้นเอกของศิลปะอยุธยาตอนปลาย เมื่อ
เทียบกับลายตู้พระไตรปิฎกวัดเชิงหวายซึ่งอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเขียนรูปปามี
กนกเปลวลูกฟูฟ่อง ส่วนภาพนี้เขียนรูปต้นไผ่ ลำต้นตรง วางในแนวห่างระยะเท่า ๆ กัน
แล้วมีลายออกตามกิ่งก้านสอดสลับแสดงถึงการประดิษฐ์ตกแต่งด้วยศิลปะอันเป็นเลิศ
ชนิดหนึ่งไม่มีสอง จัดเป็นแบบฉบับชั้นครูซึ่งยังไม่มีตู้พระไตรปิฎกแห่งใดเทียบเท่าได้³

จะเห็นได้ว่าธรรมชาติเป็นต้นกำเนิดของศิลปะหลาย ๆ แขนง ชาวพม่าก็เช่น
กันได้รับความบันดาลใจทั้งจากจิตรกรรมไทยโบราณและธรรมชาติตามป่าไม้เมืองไทย
ทั่วไป จะเห็นได้ว่าธรรมชาติของไทยมีป่าไม้แต่ละภูมิภาคไม่เหมือนกันดังชนิดของป่า
ไม้เมืองไทยพอจะแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทคือ

1. ป่าดงดิบ (EVERGREEN FOREST) คือป่าที่มีพันธุ์ไม้ที่ไม่ผลัดใบขึ้นอยู่เป็น
องค์ประกอบสำคัญ

2. ป่าผลัดใบ (DECIDUOUS FOREST) คือป่าที่มีพันธุ์ไม้ที่ผลัดใบขึ้นอยู่เป็น
องค์ประกอบสำคัญ

1. ป่าดงดิบ มีประมาณร้อยละ 30 ของเนื้อที่ป่าของประเทศและแบ่งย่อยออกไปอีก 4
ชนิด ดังนี้

1.1 ป่าดิบเมืองร้อน (TROPICAL EVERGREEN FOREST) เป็นป่าที่อยู่ในเขต
ที่ลมมรสุมพัดผ่านเกือบตลอดปี มีปริมาณน้ำฝนมาก ดินมักชุ่มชื้นอยู่ตลอดเวลา พื้น
ดินไม่จำกัดว่าจะเป็นที่ราบหรือภูเขาสูง ๆ มีกระจายอยู่ทั่วไปตั้งแต่ภาคเหนือลงไป

³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 27.

จรดภาคใต้จนถึงอาจแบ่งย่อยลงไปอีกตามสภาพความชุ่มชื้นและความสูงต่ำของระดับพื้นดินจะมี

- ป่าดิบชื้น (TROPICAL RAIN FOREST)
- ป่าดิบแล้ง (DRY EVERGREEN FOREST)
- ป่าดิบเขา (HILL EVERGREEN FOREST)

1.2 ป่าสน (CONIFEROUS FOREST) ป่าสนมีอยู่กระจายเป็นหย่อม ๆ ตามภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกและตะวันตกเฉียงใต้ พันธุ์ไม้ที่ขึ้นมีอยู่ไม่มากนัก มีสนสองใบ สนสามใบ เป็นพื้น

1.3 ป่าพรุหรือป่าบึง (SWAMP FOREST) คือป่าตามที่ราบลุ่มมีน้ำขังอยู่เสมอและตามริมฝั่งทะเลที่มีโคลนเลนทั่ว ๆ ไป เราอาจแบ่งออกเป็นชนิดย่อย ๆ ได้ 2 ประเภทคือ

- ป่าพรุหรือป่าบึงน้ำจืด (FRESH WATER SWAMP FOREST)
- ป่าชายเลน (MANGROVE SWAMP FOREST)

1.4 ป่าชายหาด (BEACH FOREST) เป็นป่าที่มีอยู่ตามชายฝั่งทะเลที่เป็นดินทรายและโขดหิน

2. ป่าผลัดใบ มีประมาณร้อยละ 70 แยกออกได้เป็น 3 ชนิดคือ

2.1 ป่าเบญจพรรณ (MIXED DECIDUOUS FOREST)

2.2 ป่าแดงหรือป่าแพะหรือป่าเต็งรัง (DRY DECIDUOUS DIPTEROCARP FOREST)

2.3 ป่าหญ้า (SAVANNA FOREST)⁴

จากประสบการณ์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าประทับใจในธรรมชาติที่ได้สัมผัสตั้งแต่วัยเด็กและมีความรู้สึกที่ดีต่อธรรมชาติ ความสงบ ร่มรื่น ความสัมพันธ์ของธรรมชาติชีวิตสัตว์ต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นก่อให้เกิดจินตนาการถึงชีวิตความเป็นอยู่ ตลอด

⁴จำลอง เฟิงคล้าย และธวัชชัย สันติสุข, พฤกษศาสตร์ป่าไม้เบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2519), หน้า 83.

จนความรู้สึกที่เร้นลับและพลังอันยิ่งใหญ่ของธรรมชาติที่มีผลต่อชีวิตทุกชีวิต ข้าพเจ้าได้นำความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความสงบ ร่มรื่น เบิกบาน และสนุกสนาน นำมาผสมผสานสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ส่วนตัวที่แสดงออกถึงความงาม ความวิจิตรพิสดารของธรรมชาติ

การดำเนินงานในระยะต้น

การศึกษาค้นคว้าและสร้างสรรค์งานจิตรกรรมแนวไทยประเพณีของข้าพเจ้า จะมีจุดบันดาลใจมาจากประสบการณ์ การรับรู้สัมผัส พบเห็น เหตุการณ์ที่ประทับใจกับสภาพแวดล้อมที่ข้าพเจ้าได้สัมผัส และคุ้นเคยกับธรรมชาติเป็นอย่างดี นอกจากนี้ข้าพเจ้าได้ศึกษาจิตรกรรมไทยในอดีต ซึ่งเป็นต้นความคิดที่ว่าธรรมชาติเป็นแหล่งบันดาลใจให้จิตรกรนำธรรมชาติเหล่านั้นมาสร้างสรรค์ให้เป็นงานศิลปะที่มีค่ามาทุกสมัย

การทำงานศิลปะนิพนธ์ในครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้รับความบันดาลใจมาจากธรรมชาติและจิตรกรรมไทยสมัยอยุธยาตอนปลายโดยเฉพาะตู้พระธรรมวัดเชิงหวาย ข้าพเจ้าได้ศึกษาวิวัฒนาการของลายไทยมาตั้งแต่อดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ข้าพเจ้าประทับใจมากสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกของจิตรกรไทยโบราณว่ามีความรู้สึกกับธรรมชาติอย่างไร และสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นงานศิลปะได้ดียิ่ง

ในระยะต้นข้าพเจ้าได้ศึกษาลวดลายกับจัดองค์ประกอบของภาพของตู้พระธรรมวัดเชิงหวาย สังเกตลักษณะอ่อนพริ้วฟูฟ่องของนกเปลว ความประสานกลมกลื่นของลายจากนั้นจึงนำมาสร้างงานจิตรกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวเพื่อถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อธรรมชาติออกมาเป็นงานจิตรกรรมไทยในสมัยปัจจุบัน

การศึกษาลักษณะโครงสร้างและรูปแบบ

ข้าพเจ้าได้นำโครงสร้างลักษณะเคลื่อนไหวของต้นไม้ของธรรมชาติที่มีพลังประสานสัมพันธ์ นอกจากนั้นยังมีรูปแบบที่เป็นปัจจัยทางทัศนศิลป์ เพื่อให้ได้ความหมายและให้มีความสอดคล้องกับแนวความคิด และสาระความสำคัญของเรื่องที่น่ามาเสนอในงานจิตรกรรมส่วนตัว

บทที่ 3

การกำหนดรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์งานศิลปะต้องการนำเสนอแนวทางในการทำงานตามความคิดส่วนตัวที่มีต่อธรรมชาติ ความสำคัญของธรรมชาติที่มีผลต่อชีวิตทุกชีวิตบนผืนโลก นอกจากนั้นยังได้ศึกษาคุณค่าและเอกลักษณ์ผลงานของจิตรกรไทยในอดีต ซึ่งเสนอและให้ความสำคัญของธรรมชาติ จากการได้ศึกษาธรรมชาติและจิตรกรรมไทยในอดีต ผสมกับความคิดและความรู้สึกส่วนตัวนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมไทยในสมัยปัจจุบัน

วิธีการสร้างสรรค์ในผลงานวิทยานิพนธ์ ได้กำหนดระยะดังต่อไปนี้

1. ระยะในการหาข้อมูล ได้ศึกษาข้อมูล 3 ลักษณะคือ

ก. ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ในการนำมาประกอบเพื่อเป็นเหตุผลในการสร้างงาน

ข. ข้อมูลสนาม ได้ศึกษาธรรมชาติของไทยตามภาคต่าง ๆ

ค. ข้อมูลจากจิตรกรรมไทยในอดีต โดยได้ศึกษาตู้พระธรรมสมัยอยุธยาตอนปลาย ซึ่งนำมาเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

2. ระยะในการร่างแบบ โครงสร้างและองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ได้ศึกษาจิตรกรรมไทยในอดีต จากนั้นได้ไปศึกษาธรรมชาติและร่างแบบจากสถานที่จริง เพื่อให้ได้ถึงความรู้สึกของธรรมชาติ จากนั้นนำภาพร่างตามความคิดว่าเหมาะสมกับความต้องการของตัวข้าพเจ้า เพื่อนำมาสร้างงานจริงตามความคิดที่ได้ร่างไว้

3. ระยะของการศึกษาภาพร่าง ได้ร่างภาพและศึกษาถึงโครงสร้างตามที่เหมาะสมควรว่าสมบูรณ์ตามความต้องการ นำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนปฏิบัติงานจริง

4. ระยะทำงานจริง ในระยะทำงานจริงได้นำภาพร่างมาขยายเป็นผลงาน และถ่ายทอดเป็นผลงานจริง จะได้ผลตามความต้องการการประสานกลมกลืนของ โครงสร้าง รูปทรงแต่ละรูปทรง ในช่วงระยะการทำงานวิทยานิพนธ์ศิลปะจะใช้เวลาในการทำงาน 2 ระยะสาเหตุเพราะต้องการให้มีระยะเวลาห่างในการทำงานนานพอสมควร ซึ่งจะมีผลให้งานมีลักษณะแตกต่างกันและความสมบูรณ์ของแต่ละชิ้นงานมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ทัศนธาตุที่ใช้ในการสร้างสรรค์

รูปทรง (FORM) การกำหนดรูปทรงของข้าพเจ้านั้น รูปทรงส่วนใหญ่ของ ข้าพเจ้าอาศัยโครงสร้างของต้นไม้เป็นส่วนใหญ่ นำมาผสมผสานกับรูปทรงของธรรมชาติส่วนอื่น ๆ เช่น ก้อนหิน สัตว์ การเคลื่อนไหวของสายน้ำ โดยนำมาประกอบกัน และสร้างขึ้นใหม่ตามความคิดและจินตนาการ โดยได้ปรุงแต่ง ตัดทอน และรูปทรงยังมีหลายขนาดประกอบกันเป็นกลุ่ม ความสัมพันธ์ของรูปทรง การประกอบกันของรูปทรงได้กำหนดไว้ดังนี้

1. รูปทรงที่มีขนาดใหญ่จะมีหนึ่งหรือสองรูปทรง จะกำหนดให้เป็นประธานของภาพและจะเป็นการจัดวางในแนวตั้งเป็นส่วนใหญ่และจะเป็นตัวคอยเชื่อม โครงสร้างอื่น ๆ ให้ประกอบกันเป็นภาพจิตรกรรมที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. รูปทรงขนาดกลาง จะเป็นธรรมชาติที่เป็นส่วนประกอบใกล้ ๆ กับรูปทรงใหญ่ เพื่อจะช่วยให้เกิดความสมบูรณ์ของกลุ่มมีความประสานกลมกลืนกันมากขึ้น
3. รูปทรงขนาดเล็ก ในงานของข้าพเจ้า กำหนดให้เป็นรูปทรงของสัตว์ที่ ประกอบกับธรรมชาติ และกลุ่มของต้นไม้เล็ก ๆ ส่วนมากกลุ่มนี้จะอยู่ในระยะหน้า
4. การประกอบกันของรูปทรงที่มีทั้งขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ทำให้เป็นกลุ่มนั้น เพื่อเป็นจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความประสานกลมกลืนของรูปทรงที่ต่างสภาพกัน สามารถทำให้เกิดความรู้สึกอยู่รวมกันได้แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

เนื้อที่ว่าง (SPACE) การกำหนดเนื้อที่ว่าง ซึ่งเรียกตามภาษาช่างไทยว่า ช่องไฟเป็นเนื้อที่ว่างขนาดเล็กที่สอดแทรกอยู่ตามทุกส่วนละเอียดของรูปทรงหรือลาย ช่วยสร้างความเคลื่อนไหวเป็นจังหวะสอดคล้องกัน

พื้นผิว (TEXTURE) การกำหนดพื้นผิวในงาน มีความสำคัญไม่น้อย เพราะพื้นผิวในงานจะต้องใช้พื้นผิวให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของลักษณะรูปทรง แต่ละอย่างว่าเป็นอย่างไร พื้นผิวแสดงความรู้สึกหยาบ แข็ง ขรุขระ แบน เรียบ ลื่น อ่อนนุ่ม เพื่อให้รูปทรงแสดงความรู้สึกต่างกัน

มวลกลุ่ม (MASS) เกิดจากการนำเอารูปทรงต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อม ภายในผลงานซึ่งมีขนาด พื้นผิว สี ที่ต่างกัน นำมาประกอบเข้าด้วยกันโดยวิธีการจัดวางประชิดกันทับซ้อนกัน ทำให้เกิดรูปทรงที่รวมกันเป็นกลุ่มและแผ่กระจายไปทั้งพื้นภาพที่ต้องการแสดงบรรยากาศของธรรมชาติตามความต้องการ

เส้น (LINE) ที่ปรากฏอยู่ในผลงานนั้น เกิดจากการกำหนดตามรูปทรงแต่ ละรูปทรงซึ่งเส้นส่วนใหญ่จะเป็นเส้นที่ให้พลังและการเคลื่อนไหว ลักษณะของเส้นมีดังนี้

1. เป็นเส้นที่เกิดจากการกำหนด เส้นรอบนอกของรูปทรง โดยส่วนรวม เป็นเส้นโค้ง เพื่อสร้างความรู้สึกมีชีวิตและเคลื่อนไหว
2. เป็นเส้นโครงสร้างที่เกิดจากแกนของรูปทรง เพื่อสร้างทิศทางที่แตกต่าง กันของรูปทรง
3. เป็นเส้นที่เกิดจากการแสดงความเคลื่อนไหวของเนื้อที่ว่าง

สี (COLOUR) การศึกษาเรื่องสีได้ศึกษาสีที่มีอยู่จริงในธรรมชาติ แต่การใช้ สีนั้นก็ไม่ได้ใช้สีตามธรรมชาติทั้งหมดตามที่ตามองเห็น เพื่อให้เกิดการเหมาะสมในการ แสดงออก ได้ใช้สีตามความรู้สึกส่วนตัวซึ่งผิดไปจากธรรมชาติบ้าง การกำหนดในการ ใช้สีมีเหตุผลดังนี้

1. สีโดยส่วนรวมภายในภาพ เป็นสีที่มีความกลมกลืนกันทั้งภาพ คือสีส่วนใหญ่ภายในภาพจะเป็นสีที่อยู่ในวรรณะเดียวกัน เพื่อสร้างความประสานกลมกลืนกันภายในภาพ

2. สีที่ใช้ในพื้นที่ที่เหมาะสม เช่น กลุ่มสีของต้นไม้ ใบไม้ จะให้ความรู้สึกสดชื่น ร่มรื่นโดยจะใช้สีในวรรณะเย็น เช่น สีเขียวอ่อน เขียวแก่ เหลือง ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล

3. การใช้สีสดสว่างกว่าโครงสร้างทั้งหมดจะใช้นั้นในส่วนที่เป็นประธานของภาพ

4. พื้นที่ด้านล่างของภาพจะมีความหม่นมากกว่าด้านบนเพื่อแสดงบรรยากาศกับพื้นที่ด้านล่างที่มีความชุ่มชื้น สลับซับซ้อนกว่าด้านบนของภาพ

น้ำหนัก (TONE) เกิดจากการกำหนดรูปทรงและพื้นที่ว่าง และแสงสว่างในส่วนประกอบจะช่วยให้ภาพเกิดมีน้ำหนักขึ้นมาเองซึ่งจะได้ผลในเรื่องของมิติ ความตื้นลึกตามน้ำหนักของสี น้ำหนักบริเวณพื้นที่ด้านล่างของผลงานจะมีน้ำหนักเข้มกว่าด้านบน เพื่อแสดงความแตกต่างของพื้นที่ที่เป็นผืนดินและอากาศ ซึ่งจะให้ความรู้สึกหนักแน่นและผ่อนคลายตามน้ำหนักที่แสดงอยู่ภายในภาพ

เทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์

การใช้เทคนิคในผลงาน ความสำคัญในการสร้างสรรค์นั้นย่อมสอดคล้องกับ แนวความคิดในการเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมกับรูปแบบและเนื้อหา ซึ่งจะทำให้การแสดงผลออกนั้นตรงตามจุดมุ่งหมาย และช่วยให้ผลงานมีคุณค่าในการสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงเลือกใช้เทคนิคสีอะครายลิกเป็นสื่อในการแสดงผล เพราะสีอะครายลิกมีคุณสมบัติที่แห้งเร็วเหมาะแก่การระบายที่ทับซ้อนกันได้รวดเร็วตามความต้องการ

ในการระบายสีนั้นจะใช้แปรงขนาดใหญ่ระบายสีน้ำหนักอ่อนไปทั่วทั้งบริเวณทั้งหมดของภาพ จากนั้นจะร่างงานจากแบบร่างและปฏิบัติงานด้านจิตรกรรม

ในขั้นตอนต่อไปจนสำเร็จเป็นผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยด้วยเทคนิคสีอะครายลิกบน
ผ้าใบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อมูลจากจิตรกรรมอยุธยาตอนปลาย
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

๗พ
 ND
 1021
 ๕๕๓45 49147
 2539
 ๑.1

ภาพจิตรกรรมลายรดน้ำสมัยอยุธยาตอนปลาย

วิทยาลัยเทคโนโลยี
 ท้าม
 นำออกมอกรห้องสมุด

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

ภาพจิตรกรรมลายรดน้ำสมัยอยุธยาตอนปลาย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
ข้อมูลจากธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

ข้อมูลจากธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อมูลจากธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อมูลจากธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร - สงวนลิขสิทธิ์

ข้อมูลจากธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงอนลิขสิทธิ์

ข้อมูลจากธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ข้อมูลจากธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลอนดอน

ข้อมูลจากธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนิเทศศาสตร์

ข้อมูลจากธรรมชาติ

บทที่ 4

การดำเนินงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์

งานวิทยานิพนธ์ “ลายไทยในจิตรกรรมร่วมสมัย” ได้แบ่งระยะของการพัฒนาผลงานออกเป็น 3 ระยะ

1. การดำเนินงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์
2. การดำเนินงานในระยะวิทยานิพนธ์ช่วงแรก
3. การดำเนินงานในระยะวิทยานิพนธ์ช่วงที่สอง

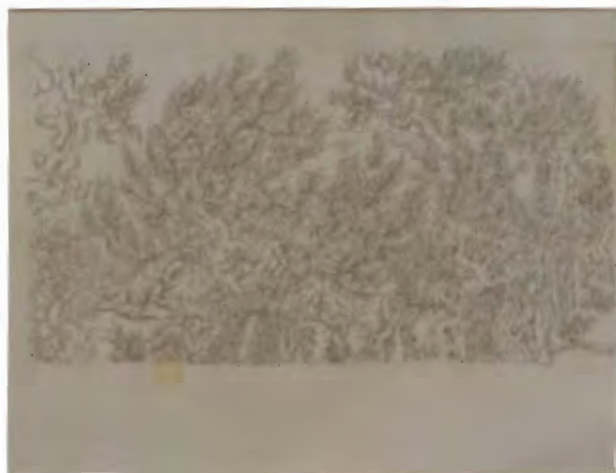
1. การดำเนินงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ข้าพเจ้าได้ศึกษาและร่างภาพธรรมชาติ ศึกษาลายไทยและจิตรกรรมไทยโบราณนำมาสร้างงานจิตรกรรมเป็นงานจำนวน 2 ชิ้น

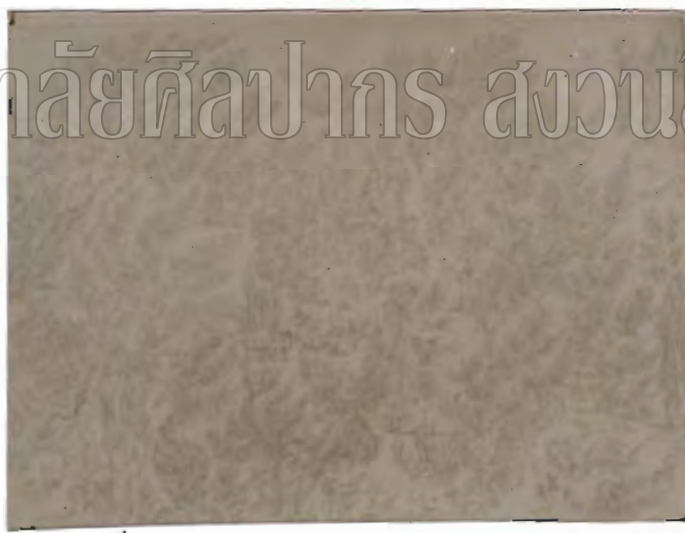
ผลงานในระยะนี้ แสดงความคิดและสร้างสรรค์ผลงานในช่วงเริ่มต้นยังเป็นผลให้ผลงานมีจุดที่น่าพอใจคือ ผลงานได้แสดงความคิดและรูปแบบที่ชัดเจนว่าการแสดงออกส่วนตัวกับจิตรกรรมไทยโบราณผสมผสานกับธรรมชาติ เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการนำเสนอผลงานเพื่อจะมีผลต่อการสร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต ซึ่งจะเป็นผลงานช่วงสำคัญต่อไปคือ ผลงานวิทยานิพนธ์ จากการได้วิเคราะห์ผลงานช่วงนี้จะเห็นได้ว่าผลงานยังมีข้อบกพร่อง เช่น เรื่องสี และองค์ประกอบต่าง ๆ ยังไม่ผสมกลมกลืนกันทำให้ภาพไม่เกิดเอกภาพเท่าที่ควรในการแสดงออก

แบบร่างผลงาน

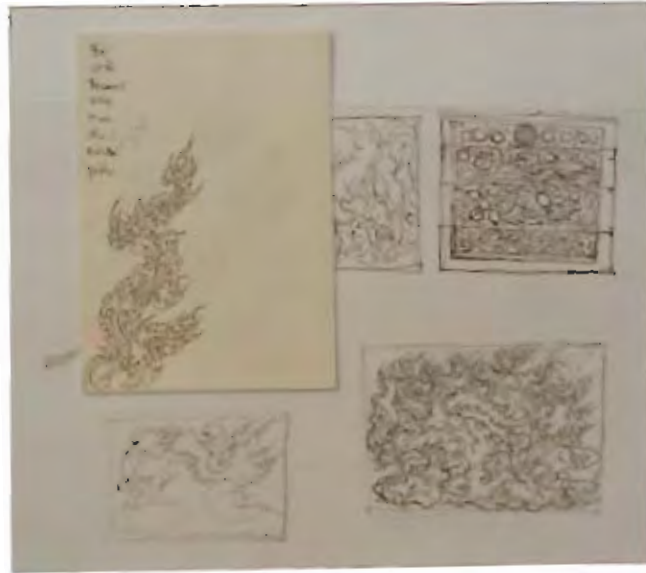
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

แบบร่างผลงาน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบร่างผลงาน

แบบร่างผลงาน

ผลงานระยะแรก
ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 14 : ผลงานระยะแรกชิ้นที่ 1 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 1”

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 15 : ผลงานระยะแรกชิ้นที่ 2 ชื่อ "จินตนาการจากธรรมชาติ 2"

การดำเนินงานในระยะที่สอง (วิทยานิพนธ์ระยะแรก)

ในระยะของการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “ลายไทยในจิตรกรรมร่วมสมัย” ตามแนวคิดที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นนั้น ได้พัฒนาต่อจากผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ เนื่องจากผลงานช่วงก่อนหน้านี้ได้ศึกษาเห็นข้อบกพร่องของผลงาน ซึ่งยังไม่ค่อยจะมีความประสานกลมกลืนกันระหว่างรูปทรงของต้นไม้ สัตว์หิมพานต์ และส่วนประกอบอื่น ๆ

ในผลงานวิทยานิพนธ์ระยะแรกนั้นได้ปรับปรุงและกำหนดโครงสร้างน้ำหนักสี ตลอดจนรายละเอียดอื่น ๆ ทำให้ผลงานในระยะนี้มีความประสานกลมกลืนเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ผลงานในระยะนี้มีความสมบูรณ์ และผลจากการถ่ายทอดความรู้สึกและความคิดลงไปในงานจิตรกรรมไทยนี้ ทำให้ผลงานเป็นสื่อที่แสดงออกไปในเรื่องธรรมชาติในงานศิลปะไทยปัจจุบันชัดเจนขึ้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
ผลงานวิทยานิพนธ์
(ผลงานวิทยานิพนธ์ระยะที่หนึ่ง)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 16 : ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 5”

ภาพที่ 17 : ผลงานวิทยานิพนธ์ที่ 2 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 6”

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 18 : ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 7”

การดำเนินงานในระยะที่ 3 (วิทยานิพนธ์ในระยะที่สอง)

จากการได้ทำวิทยานิพนธ์ระยะแรกมาจนถึงระยะที่สอง ข้าพเจ้าได้นำจุดบกพร่องของผลงานวิทยานิพนธ์ระยะแรกมาแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติม โดยเว้นระยะห่างของการทำงานไว้ระยะหนึ่งเพื่อให้ผลงานออกมาสู่จุดที่ต้องการให้สมบูรณ์ที่สุด โดยได้ตัดขั้นตอนของการทำงานที่ปร่าตึงจนเกินควรออกไป โดยให้ความสำคัญในการทำงานที่ฉับพลันมากขึ้น เพื่อเป็นการโต้ตอบกับตัวงานโดยตรง โดยนำแบบร่างคร่าว ๆ และใช้ทัศนธาตุให้มีการประสานกลมกลืนมากที่สุด

ซึ่งผลงานในช่วงนี้ข้าพเจ้าได้ถือว่าเป็นการพัฒนางานมาได้ดีตามสมควรแก่เวลาการทำงานในระยะนี้สามารถทำงานให้ได้บรรลุผลตามความต้องการและจะมีผลในการทำงานต่อไปในอนาคต

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
ผลงานวิทยานิพนธ์ระยะที่สอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 19 : ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 8”

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 20 : ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5 ชื่อ “จินตนาการจากธรรมชาติ 9”

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 21 : รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 22 : รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนอนุรักษ์ศิลปกรรม

ภาพที่ 23 : รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 24 : รายละเอียดผลงานวิถยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 25 : รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนิพนธ์

ภาพที่ 26 : รายละเอียดผลงานนิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 27 : รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 28 : รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 29 : รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

รายละเอียดผลงานวิทยานิพนธ์

1. “จินตนาการจากธรรมชาติ 1”
ขนาด 150x200 ซม. เทคนิค อครายลิกบนผ้าใบ
2. “จินตนาการจากธรรมชาติ 2”
ขนาด 150x200 ซม. เทคนิค อครายลิกบนผ้าใบ
3. “จินตนาการจากธรรมชาติ 5”
ขนาด 180x250 ซม. เทคนิค อครายลิกบนผ้าใบ
4. “จินตนาการจากธรรมชาติ 6”
ขนาด 150x200 ซม. เทคนิค อครายลิกบนผ้าใบ
5. “จินตนาการจากธรรมชาติ 7”
ขนาด 150x200 ซม. เทคนิค อครายลิกบนผ้าใบ
6. “จินตนาการจากธรรมชาติ 8”
ขนาด 150x300 ซม. เทคนิค อครายลิกบนผ้าใบ
7. “จินตนาการจากธรรมชาติ 9”
ขนาด 180x250 ซม. เทคนิค อครายลิกบนผ้าใบ

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค้งานศิลปะของข้าพเจ้านั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงออกถึงบรรยากาศของความรู้สึกอันสงบร่มรื่นของธรรมชาติในรูปแบบที่มีเค้าเดิมของจิตรกรรมแบบไทยประเพณี และการทำงานเป็นการค้นหาและแสดงออกในงานที่มีแบบอย่าง เป็นลักษณะเฉพาะตัว สร้างผลงานจิตรกรรมไทยในแนวไทยประเพณีขึ้น

ผลที่ได้รับจากการสร้างผลงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “ลายไทยในจิตรกรรมร่วมสมัย” นี้ เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งด้านรูปแบบ เนื้อหา ตลอดจนเทคนิควิธีการ ข้าพเจ้าได้ข้อคิดหลายประการเกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งจะมีผลต่อการสร้างสรรค้งานศิลปะต่อไปในอนาคต ซึ่งคงจะเป็นการทำงานในแนวทางที่สืบทอดต่อจากงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ การได้รับประสบการณ์จากการทำวิทยานิพนธ์นี้นับว่ามีความหมายอย่างสูงต่อข้าพเจ้า โดยเฉพาะในแนวความคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของไทยในงานศิลปะร่วมสมัยของไทย

บรรณานุกรม

จำลอง เพ็งคล้าย และธวัชชัย สันติสุข, พจนานุกรมคำไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2515

น. ณ ปากน้ำ, วิวัฒนาการภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, 2534

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติการศึกษา

ชื่อ	นายคมกริช สวัสดิรัมย์
เกิด	27 ตุลาคม 2510 มหาสารคาม
ที่อยู่	61 ถ.ปะหลาน ต.ปะหลาน อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม โทร. (043) 791373
การศึกษา	- โรงเรียนบ้านปะหลาน (พยัคฆภูมิพิทยา) - โรงเรียนเมืองเลย - โรงเรียนเลยพิทยาคม - โรงเรียนพยัคฆภูมิวิทยาคาร - โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์อาชีวศึกษา - ศิลปบัณฑิต (ศิลป์ไทย) คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
การแสดงกลุ่ม	
2527-2530	- การแสดงงานศิลป์ของนักเรียนโรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์
2530-2534	- การแสดงผลงานศิลปกรรมของนักศึกษาคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2532	- การแสดงงานศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 35 หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2532-2534	- นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวง ครั้งที่ 13,14,15 /หอศิลป์ผ่านฟ้า ศูนย์สังคีตศิลป์ - นิทรรศการศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” ของบริษัทในเครือ โตชิบา ประเทศไทย ครั้งที่ 1,2,3 หอศิลป์มหาวิทยาลัย ศิลปากร

- 2533-2534 - การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นเยาว์ ครั้งที่ 7,8
เนื่องในงาน “วันศิลป์ พีระศรี” หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร
- นิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยประจำปี 2533,2534
ของธนาคารกสิกรไทย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์
- 2534 - นิทรรศการศิลปกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราช-
สุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมายุ
36 พรรษา ในปีพุทธศักราช 2534 ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
- นิทรรศการจิตรกรรมภาพถ่ายและศิลปะเด็กอาเซียน ครั้งที่ 2
บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย
- 2535 - นิทรรศการศิลปินพันธ์ของนักศึกษาปริญญาตรีปีสุดท้าย
คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลป-
ากร และหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร
- นิทรรศการศิลปร่วมสมัย “ศิลปินส่งใจช่วยบ้านอุกฉิม”
โรงแรมฮิลตัน
- 2536 - นิทรรศการกลุ่มจิตรกรรมร่วมสมัยที่ริเวอร์ ซิตี้
- นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวง
- นิทรรศการศิลปกรรม “นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต” โดยบริษัทโตชิบา
- 2537 - นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวง
- 2538 - นิทรรศการศิลปกรรมพานาโซนิค
- นิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยโดยธนาคารกสิกรไทย
- นิทรรศการศิลปกรรม “ป่าเขาลำเนาไพร” ของการปิโตรเลียม
แห่งประเทศไทย
- นิทรรศการศิลปกรรมกลุ่มไทยอีสานครั้งที่ 2
- 2539 - นิทรรศการศิลปกรรมกลุ่มบริษัทฟิลิปปินส์
- นิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยโดยธนาคารกสิกรไทย

- นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวง
- นิทรรศการศิลปกรรมนำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต โดยบริษัทไต้ชิบา
- นิทรรศการศิลป์ไทย ณ หอศิลป์คณะจิตรกรรมประติมากรรม
และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- นิทรรศการศิลปกรรมกลุ่มไทยอีสานครั้งที่ 3
- นิทรรศการศิลปกรรมภูมิทัศน์โดยธนาคารกรุงเทพฯ
- นิทรรศการศิลปกรรมกลุ่มบริษัทสหวิริยา
- นิทรรศการศิลปกรรมรัชกาลที่ 9 ที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติ-
สิริกิติ์

รางวัลและเกียรติยศ

2527-2530

- รางวัลชนะเลิศประเภทจิตรกรรม โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์-

อาชีพ

2532-2534

- รางวัลที่ 3 เหรียญทองแดงบัวหลวง จิตรกรรมแนวไทยประเพณี
นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวง ครั้งที่ 13,14,15

2534

- ได้รับคัดเลือกแสดงผลงานศิลปะภาพถ่ายและศิลปะเด็กอาเซียน
ณ อินโดนีเซีย บรูไน สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย

2535

- รางวัลที่ 2 เหรียญเงินบัวหลวง จิตรกรรมแนวไทยประเพณี
นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวงครั้งที่ 16

2534

- รางวัลชนะเลิศศิลปกรรมร่วมสมัยของธนาคารสิริกิติ์ไทย
ครั้งที่ 17
- ได้รับประกาศนียบัตรจากการแสดงศิลปกรรมยอดเยี่ยมแห่งประเทศไทย บริษัทฟิลิปมอริส
- รางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม “ป่าเขาลำเนาไพร” ของการปิโตร-
เลียมแห่งประเทศไทย
- รางวัลที่ 2 เหรียญเงินบัวหลวงจิตรกรรมแนวไทยประเพณี
นิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวง ครั้งที่ 19